

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.
Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

Štev. 13.

V Gorici, dne 15. julija 1911.

Tečaj VII.

Obseg: 1. Kmetijski nadaljevalni tečaji (Nadaljevanje in zvršetek); 2. Ali je treba gojiti in oskrbovati parklje pri goveji živini?; 3. Moderno oskrbovanje sadnega drevja in pokončevanje mrčesa (Nadaljevanje); 4. Umna reja kuncev ali domačih zajcev (Nadaljevanje); 5. Gospodarske drobtinice; 6. Poročila;

Ponatisi iz »Primorskega Gospodarja« so dovoljeni le tedaj, ako se navede vir!

Kmetijski nadaljevalni tečaji.

(Nadaljevanje in zvršetek.)

Treba je toraj ozdraviti te nevarne rane na našem najboljšem narodnem deblu in to bi se doseglo s poučevanjem v nadaljevalnih kmetijskih tečajih. Pričelo se je torej vpeljevati take tečaje že po nekod, kakor n. pr. na Štajerskem, Koroškem, Spodnjem Avstrijskem i. dr. Prvi temelj v izboljšanje kmetijskega stanu polagamo sicer že v ljudski šoli. Tudi to največkrat edino izobraževališče našega kmeta moramo tako urediti, da bo ustrezalo kolikor mogoče navedenemu smotru. O tem predmetu se je že večkrat govorilo pri okrajnih učiteljskih konferencah, društvenih zborovanjih in tudi „Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ poudarja vedno, da je treba preustrojiti kmetijski pouk že v ljudski šoli, kakor se preustroja risarski pouk, da bi dovedel učence do večje samostalnosti. Tudi prirodopisje, zgodovino, računstvo naj bi se gojilo že v ljudski šoli s posebnim ozirom na kmetijstvo. Zbujajmo jim torej povsod in pri vsaki priliki ljubezen do prirode in do kmetijskega stanu.

Ne le samo radi duševnega napredka naše mladine so ti tečaji potrebni, pač pa tudi zato, da se ukrepi in utrdi njih značaj. Kajti ravno oni čas, ko zapustè otroci ljudsko šolo, t. j. od 14.—18. leta, je za njih doba nevihte, v kateri se mnogi pokvarijo moralno in fizično. Da jih pa odvrnemo od te fizične in moralne nevarnosti, treba jim je vcepiti v srce ljubezen do

prirode in kmečkega stanu. Mlado drevesce se priveže h kolcu, da ima oporo o viharnem vremenu; ravno tako bodimo tudi mi tej mladini zvesti svetovalci in prijatelji.

V tej dobi ne pride v poštev samo seksualni moment, marveč tudi naravna nagujenost naše mladine k razuzdanosti in pijančevanju. Želi si popolne svobode. Iščejo si večji del zabav po gostilnah, pri plesu in kvartah. Seveda ne manjka pri tem tudi navadno tepežev in celo pobojev. In tako mine naši mladini najlepši čas življenja. To, kar so se naučili v ljudski šoli, izpuhti jim polagoma iz glave, časopisov ne čitajo, knjige so jim zoprne in zato ni čuda, ako se toliko govori in čita o podivjanosii naše mladine.

Veliko bolj važno ko vzgojevanje močnega zdravega sadnega drevja je pač vzgoja naraščaja, za kar se pa pogostoma premalo skrbi. Naša dolžnost je, da se mladina nadalje izobražuje, ko zapusti šolski prag in tu so zelo na mestu razna pevška, bralna in telovadna društva, kjer si krepè duh in telo. Mladina ne sme biti prepuščena sama sebi, ko zapusti ljudsko šolo. Zato pa je priklopitev kmetijskih nadaljevalnih tečajev dovršeni ljudski šoli celo priporočljiva, ker je mladina v teh letih najbolj dovzetna za pouk; v poznejših letih ni več duh tako čil kakor prej. Tudi se v ljudski šoli ni moglo obravnavati več predmetov tako, kakor bi se moralo in to vsled pomanjkanja časa in nezrelosti mladine. Ustanovitev takih tečajev je pa tudi potrebna dalje, zato da se okrepi in povzdigne pri mladini samozavest in spoštovanje do samega sebe. Spoštovanje kmečkega stanu je padlo pri nas žalibog zelo globoko. Saj se vidi, kako se mladina rada posveti po izstopu iz ljudske šole, ali ko dovrši vojaško dolžnost, raznim obrtnijam. Vsaka služba, še tako revna, zdi se jim častitljivejša od kmečkega stanu in to vse radi pomanjkanja potrebne predizobrazbe do tega važnega stanu. In ta odtujitev vtegne imeti v doglednem času hude posledice, ako se ne odpomore temu še v pravem času. Nihče drugi ne zmore te naloge lažje rešiti ko kmetijski nadaljevalni tečaji, kajti le s temi se vcepi mladini zopet veselje do tega stanu. Mladeniči od 14. do 18. leta bi morali biti obvezani obiskovati te tečaje, ker le tako je pričakovati zaželjenih uspehov. Res imamo deželno kmetijsko šolo, katera skrbi, da bi se njeni gojenci naučili pravilno gospodariti, toda le malo je posestnikov, ki bi lahko poslali svoje

sinove v ta zavod in to iz raznih razlogov. Mali posestniki in dninarji nimajo denarnih sredstev, a večjim posestnikom primanjkuje delavnih moči, tako da bi le težko pogrešali svojih otrok pri delu in to je tudi vzrok, da naše deželne kmetijske šole pri vsem trudu nimajo povoljnih vspehov, in pravo nadomestilo deželne kmetijske šole, sicer ne v popolnem obsegu, imeli bi zopet kmetijski tečaji in to posebno s socialnega stališča.

Že ta kratek pregled nam kaže, da so kmetijski tečaji potrebni in sicer: 1.) z ozirom na to, ker je kmečki stan vsled pomanjkanja osobito stanovske izobrazbe zelo zaostal v duševnem oziru v primeri z drugimi stanovi, 2.) mladina je v dobi od 14.—18. leta najbolj ukaželjna, 3.) raznih predmetov se v ljudski šoli ni moglo obravnavati, kakor bi bilo potrebno in to vsled nerazvitosti otrok in pomanjkanja časa, in slednjič, ker so dosedanje deželne kmetijske šole le težko dostopne manj premožnim posestnikom. Da bi se pa vkoreninili ti tečaji med našim ljudstvom, bi morali biti pričetkom fakultativni; kjer so ljudje navdušeni za šolo, bodo mladeniči z veseljem pohajali v te tečaje in to ne le mladina, pač pa tudi že odrastli možje, kar mi je znano iz lastne skušnje. Pred tremi leti sem vpeljal sam skoraj podoben tečaj na Gradišču, kjer službujem, in to na prošnjo ljudstva. Reči moram, da je bila vsak večer napolnjena šola mladeničev, a tudi možaki so radi prihajali k pouku. Ko sem hotel tečaj zaključiti, so me prosili, naj nadaljujem vsaj še en mesec, čemur sem tudi vgodil. Z uspehi sem bil prav zadovoljen; obravnaval sem različne predmete in tudi ponavljal snov iz ljudske šole. Delo je bilo sicer naporno, a tudi hvaležno.

Kakor pa ima vsaka dobra stvar tudi senčne strani, tako jih bodo imeli gotovo tudi ti tečaji. Tla za nje ne bodo povsod, posebno pa pričetkom, ugodna, marsikje utegne imeti učitelj celo neprijetnosti; zato pa naj bi se ustanovili sprva le tam, kjer dopuščajo razmere, kjer so prebivalci in županstvo naklonjeni šoli, kajti le tam bode tudi učitelj deloval z veseljem in uspehom.

Taki tečaji bi bili umestni v večjih krajih, posebno tam, kjer ni še kake obrtne šole. Biti bi morali popolnoma prilagojeni dotičnim krajevnim razmeram in na isti podlagi, kot so bile ustanovljene dosedanje obrtne šole. Polagoma bi postali tudi obligatorični.

Vprašanje je še sedaj, kedaj bi bil najprimernejši čas za kmetijske nadaljevalne tečaje, kakor je n. pr. na gorenjem Štajerskem že vpeljano. Vsak tečaj naj bi trajal 5 mesecev, pričenši s 1. novembrom. Vsak teden naj bi se poučevalo vsaj 4 ure. Za poučevanje bi se lahko vporabila nedelja, ali pa tudi večeri ob delavnikih.

Poučevalo naj bi se: zemljeznanstvo, rastlinoslovje in nauk o živalstvu in to na podlagi nazoril s posebnim ozirom na lokalne razmere. Snov bi bilo potrebno tako razvrstiti, da se ista popolnoma obdela v treh letih, ozirom v 3 tečajih. Razven navedenega bi se moralo vplesti v pouk tudi kmetijsko računstvo, postavo znanstvo i. t. d.

Namen teh tečajev bi bil torej, pridobljene znanosti v ljudski šoli ponoviti in spopolniti z ozirom na prihodnji poklic gojencev. Pouk bi ne bil znanstven, temveč le gospodarsko praktičen; zato bi voditeljem teh tečajev ne prizadeval mnogo truda. Vsekako bi pa bilo dobro pred vsem, da bi se kmetijski tečaji za učitelje ponavljali vsako leto, tako da bi prišli polagoma vsi učitelji okraja na vrsto, kajti na ta način bi tudi uspešneje delovali v teh tečajih.

Koncem predavanja sta bila sprejeta od navzočega učiteljstva goriškega okraja soglasno naslednja dva predloga:

I. C. k. okrajni šolski svet v Gorici naj priporoči na kompetentnih mestih, da se ustanovi v najkrajšem času nameravane kmetijske nadaljevalne tečaje v pokneženi grofiji Goriško-Gradiščanski za ljudski šoli odraslo mladino po vzoru obrtno nadaljevalnih šol.

II. Ministerstvo za uk in bogočastje naj ustanovi tudi v bodoče sporazumno s c. k. ministerstvom za poljedelstvo kmetijske tečaje za učitelje na način, kakor se je to zgodilo l. 1910. na obeh oddelkih kmetijske šole v Gorici.

K sklepu moram z zadovoljstvom pripomniti, da sta ožji in pomnoženi c. k. okrajni šolski svet v Gorici in sicer na društveno vlogo z dnè 26. februarja t. l. v svojih sejah dnè 30. in 31. marca t. l. vzela v znanje omenjena predloga ter sklenila soglasno priporočiti ju na kompetentnih mestih. Poleg teh predlogov sta tudi priporočila: Izvežba naj se vsaj eden učitelj v za to določenem daljšem tečaju, da bi bil sposoben predavati

v didaktično-pedagoški tvarini pri kmetijskih tečajih za učitelje.

C. kr. okrajni šolski svet je dalje tudi načeloma pripravljen, prispevati k troškom za snovanje in vzdrževanje kmetijsko-nadaljevalnih šol v okraju v enaki meri, kakor že podpira obrtno-nadaljevalne tečaje.

Vsebino vloge učiteljskega društva za goriški okraj in sklepe okrajnega šolskega sveta je c. kr. okrajni šolski svet v Gorici z vsemi potrebnimi pojasnili priobčil c. kr. deželnemu šolskemu svetu in deželnemu odboru s prošnjo, naj blagovolita zadevo na pristojnih mestih priporočiti in pospešiti.

Ali je treba gojiti in oskrbovati parklje pri goveji živini ?

Med tem ko se pri konjih strogo gleda in pazi na to — dasi tudi ne vselej in povsod v zadostni meri, — da ostanejo kopita zdrava in da se pravilno razvijajo, se za parklje pri goveji živini marsikateri malo ali pa celo nič ne po pobriga. V tem pogledu se goveja živina naravnost zanemarja, ker skoraj vsakteri misli, da je vsako oskrbovanje parkljev pri goveji živini nepotrebno in brezpomembno.

Toda temu ni tako. Tudi pri goveji živini je potreba parklje gojiti in oskrbovati. Pri volu, ki dela, skrbi že narava sama da so parklji v redu, narava sama poskrbi, da se pravilno obdelajo in tudi ohranijo. Vse drugače pa je pri molzni in pitalni, sploh pri oni govedi, ki mora preživeti večinoma v hlevu. Pri taki živini, katera je takorekoč primorana vsled človeške volje živeti v hlevu, se sploh za njene parklje nikdo ne briga in sploh niti ne spomni na to, dasiravno bi se trud ravno pri molzni in pitalni živini z gojenjem njenih parkljev bogato poplačal. Z gojenjem parkljev bi se namreč pri molzni živini povečala mlečnost, pitalna živina pa bi se boljše opitala in nastavila več mesa.

Parkelj oziroma parkljeva roženina raste od zgoraj navzdol. Ako hodi živina na pašo, obrabi ali obrusi se parkljeva roženina. Obilna hoja na pašo toraj parklje takorekoč goji in jim ohrani

pravilno obliko. Če vol veliko dela, se parklji bolj obrabijo nego zrastejo, zato je potreba, da prehitro in premočno obrabo roženine preprečimo, kar pa dosežemo, ako jih podkujemo s primernimi podkvami.

Pri oni govedi, ki biva večinoma v hlevu, opazimo pa ravno nasprotno, česar pri volu, ki dela, kaj enakega ne opazimo. Pri govedi, ki ostaja v hlevu, je rast roženine mnogo večja nego obraba. Pri tej živini parklji samo rastejo ali se zdaljšujejo, obrabijo se pa prav malo, ker nima žival prilike, da bi si jih obrusila. Ako se takim parkljem ne pomaga z obrezovanjem ali preščipavanjem roženinih dolnjih robov, potem rasto ti navspredaj in navzdol. Premočno razvita parkljeva roženina pa ovira žival pri stoji in hoji, a tudi parkelj sam dobi vsled premočne rasti takšno nepravilno obliko, da mu ni mogoče dati pravilne oblike, bodisi da se še tako pridno obrezuje. Iz pravilno zraščenega parklja nastane močno navspredaj podaljšan ali takozvani „hlevski parkelj“, in če se še hujše zanemarja, navzgor zavihan parkelj ali cokla, kakršno kaže pod. 1. Včasih dobi parkelj od spodaj obliko loka. Da živali s takimi popačenimi parklji pri stoji trpe in le s težavo hodijo, to mora priznati vsakteri. Še hujši pa postane položaj, če se močno zdaljšana parkljeva konca križata.

V takih slučajih mora nositi težko živalsko truplo izključno le mehki zadnji del parkljev. Ker se vsled prevelike obremenitve zadnji parkljevi deli preveč tlačijo, nastane krvavenje pod roženino. Bolečine v parkljih pa postajajo vedno večje in večje in velik del použite krme se uporabi za preveč naporno stoji na slabo oskrbovanih in gojenih parkljih.

Pod. 1. Navzgor zavihan parkelj ali cokla, ki je nastala vsled opustitve obrezavanja.

Skoraj ni večje muke za govedo, pa tudi skoraj ne večjega mučitelja živali, kakor je ravno oni, ki pusti živino privezano v hlevu brez vsakega gojenja parkljev. Takim mučiteljem govede pa zaslužena kazen ne prizanese, kajti na ta način trpinčeno govedo zgubi mleko in močno shujša. To je prva škoda, ki jo povzroči zanemarjanje nepravilno rastočih parkljev. To pa

še ni dovolj, kajti razen tega se poloti parkljev lahko gnojenje, kar pa uniči vrednost živali. Pripeti se pa lahko, da žival radi zanemarjanja parkljev celo pogine.

Da se parklji nepravilno razvijajo in dobe nenaravno obliko, vzrok so temu — ne glede na zanemarjanje vsled lenobe — lahko nasleduje okolnosti in sicer :

1. nepravilno zidani, pretemni hlevi, 2. slaba nastilj in 3. nezadostno obrezavanje parkljev. Svetloba in zrak sta najhujša sovražnika vseh bolezni in celo bolečin na parkljih. V temnem hlevu živinorejec niti ne opazi skrivljenih in nepravilno zrastenih parkljev. Hlev se sicer ne da kar tako meni nič tebi nič spremeniti, kajti predelava hleva je čestokrat v zvezi s precejšnjim stroški. Sicer pa ni izgovora, kajti če že živinorejec hleva prezidati ne more, pač pa živino lahko pelje včasih iz hleva, ter se prepriča, kakšni so parklji. S slabim hlevom v zvezi je navadno tudi slabo nastiljanje; pa tudi v boljših hlevih je mnogokrat doma vraža, da se počutijo krave le tedaj dobro, ako tičijo da skočnih členov v guoju in nesnagi. Pripisuje se tuptatam nesnagi v hlevu celo to, da drži gorkoto v hlevu. Kdor tako misli, škoduje sebi in kravam, ker jih trpinči. Snaga v hlevu ni le v korist mleku, temveč tudi živalskemu zdravju in ne manj tudi v korist in za zdravje parkljev. Nezadostno obrezavanje ali preščipavanje parkljev opravičuje se navadno s tem, da se krave temu zoperstavljajo in s tem preprečijo vsak poskus temeljitega in zadostnega preščipavanja. Res je sicer, da se živina temu upira, sicer pa se bo upirala le tedaj, ko se hoče ravnati z njo na tak način, kakor se ravna s konjem, ki ga hočemo podkovati. Kdor koče dati konja podkovati, privzdigne mu nogo, na kar mu kovač kopito podreže. Ali pri govedu to ne gre. Če bi hoteli ravnati z govedom na ia način, zgubili bi preveč časa, posebno če imamo mnogo živine v hlevu.

Ta način pa je tudi nepripraven, ker se ne da zlepa izvršiti, posebno pa v slučaju, da ni dovolj pomočnikov pri rokah. Ko bi pa tudi bilo pomagачev dovolj na razpolago, vzlic temu le odsvetujemo. Kajti naj se že noga tako ali tako privzdigne, je vendar nevarno, da se krava lahko pri tem močno poškoduje. Omenjeni način oskrbovanja parkljev sicer pa lahko tudi opustimo, posebno če se gre za priprošto oskrbovanje in negovanje parkljev. Pogostoma zadošča, če se parkelj na stoječi nozi pri-

šcipne ali obreže. V ta namen se uporablja priprosto dleto, nasa-jeno na dolg lesen roč. Če je žival nemirna, ni sicer tudi ta način preščipavanja parkljev brez vsake nevarnosti; da se to izvrši, potreba je precejšnje ročnosti. Bolj priprosto in manj nevarno je, če se uporabi za preščipavanje parkljev posebne

Pod. 2. Obrezavanje parkljev s škarjami.

kleščce ali škarje *) Če se hočejo obrezati parklji s takimi nalašč za to napravljenimi škarjami, ravnati se mora tako-le: Žival z nepravilnimi in predolgimi parklji naj se postavi na raven pokošen travnik ali pašnik ali pa na lesen pod. S kleščami ali škarjami se prikrajšajo živali z desne strani parklji obeh desnih nog, z leve strani pa parklji obeh levih nog, kakor se razvidi iz pod. 2. Dovolj je, če odrežemo predolgi del parkljev od spredaj, ker podplat, ki je odveč, odpade potem šam. To naj se ponovi vsakih šest mesecev, kar navadno zadostuje. Najboljše je, če se prepusti to opravilo spretnemu kovaču, ker tak ve iz lastne skušnje, koliko parkljeve roženine ali roga se sme odrezati. Trud in stroški, ki jih provzročijo oskrbovanje in negovanje parkljev, se v kratkem obilno poplačajo.

*) Škarje za obrezavanje parkljev zistem Masch se dobe pri tvrdki Waldeck, WagnerF. Benda na Dunaju, I. Opernring ali pa pri tvrdki F. Zimmer na Dunaju 4/1, Wienstrasse 21. in stanejo kakih 25 K.

Moderno oskrbovanje sadnega drevja in pokončevanje mrčesa.

(Nadaljevanje.)

Te ušice se razmnožujejo izredno hitro. V jeseni se prikažejo krilati samci in samice. Ko se te poslednje oplode, zaležejo takozvana zimska jajčeca. Iz teh se izvale spomladi zopet krilate samice, katere rode, ne da bi se prej oplodile, neštevilno samic. Te poslednje pa porode zopet žive ušice ženskega spola i. t. d. in to nadaljuje do jeseni. Zadnji jesenski rod, takozvane „dojilke“, zaležejo dvovrstna jajčeca; iz teh jajčec izlezejo krilate ušice moškega in ženskega spola ter se nasele potem na sosednem sadnem drevju. Ker pijejo te ušice drevju sok, zato drevo vedno bolj in bolj v rasti pojema in končno usahne, posebno pa tedaj, če je drevo močno napadeno. Večkrat se nasele te ušice tudi na koreninah. Ker napravi ta mrčes lahko veliko škodo, zato naj se skrbno preišče sadno drevje in mrčes pridno zatira. Kakor hitro se je zapazil ta mrčes na drevesu, naj se poškropi takoj celo drevo s kakšno tekočino, ki je v stanu pomoriti ga in sicer, se priporoča uporabiti v to svrhu Pleskotov Laurilov karbolinej. Najbolje je, čese napadene mladike iztrebijo in sežgejo. Nikar naj se ne uporablja za cepiče mladik napadenih dreves; prav tako naj se slama, ako se je drevje pozimi radi mraza z njo ovilo, zgodaj spomladi odstrani. Pazi naj se strogo, da se drevesni lubad na en ali drug način ne rani; v slučaju, da je lubad ranjena, naj se rana takoj skrbno zamaže s cepilnim voskom.

Ako so se naselile ušice na korenininem vratu ali pa na Pod. 23. Gnezdo krvave ušice poleti.

koreninah, naj se gornje korenine drevesa, preden tla zamrznejo, razkrijejo in polijejo z apnenim beležem. Potem naj se nasuje na korenine kake 3 cm na debelem ugašeno apno in zagrne korenine z zemljo. Ker se nasele krvave ušice včasih tudi na tenkih koreninah in ni možno onih korenin razkriti ter ravnati na prej opisani način, zato naj se napravi v tem slučaju v razdalji $\frac{1}{2}$ metra z drogom 20 cm globoke jame in nalije v nje ogljenčev žveplec, nato jame zasuje in z zemljo zatepta. To naj se ponovi vsake tri tedne.

Izmed mnogoštevilnih sredstev zoper ušice priporočajo se posebno naslednja:

a) Neslerjeva tinktura, katera obstoji iz 150 g mazavega mila, 200 g alkohola, 100 g fuzlja ali patoke in 650 g gorke vode;

b) emulzija petroleja, obstoječa iz 1 kg petroleja, 2 l mazavega mila, 1 kg sode in 96 l vode. V to raztopino naj se pomoči ščet in nato drevo dobro namaže;

c) več ali manj izda tudi 1—1 $\frac{1}{2}$ % raztopina tobakovega izvlečka;

d) 30—40% Pleskotova Lauril-karbolinejeva raztopina, katera je postala zadnja leta velepomembna.

S tem bi bilo poglavje o navadnejših sadnih škodljivcih dovršeno, zato hočemo opisati v prihodnjič bolezní sadnega drevja, ki jih povzročajo razne glivice.

(Sledi še.)

Pod. 24. Učinek Pleskotovega karbolineja pri krvavi ušici, pozimi.

Umna reja kunccev ali domačih zajcev *).

(Nadaljevanje.)

H o l a n d s k i k u n e c .

To res lepobaravno žival so vzgojili Angleži iz dvobarvastih Brabanter-kunccev, katere so jim prinašali prebivalci Nizozemskega na trg; imenovali so jih holandske kunce, ker so jih prepeljevali iz ondotnih pokrajin.

V tem najlepše barvanem plemenu se nahajajo tudi najboljše matere, katere se često uporabljajo za dojnice drugih plemen. Mnogo rejcev pa dojnice docela zametava. Če plemenka, namreč prava mati, slabo oskrbuje mladiče, se ti podtaknejo dojnici; vendar pa ohranijo v krvi lastnost svoje matere in samice niso nikoli dobre matere in povzročijo pogosto mnogo neprijetnosti. Drugače je stvar seveda, če se mladiči podtaknejo dojnici vsled njih prevelikega števila. — Nekoliko jih odredi plemenka sama, drugi se oddajo v dojenje. (Glej poglavje v odreji kunccev). Ti mladiči vendar ne uspevajo tako, kakor oni pri plemenki, kajti dojenka je navadno male pasme — ponajveč holandske ali ruske — in nima za ves čas dovoljne množine mleka.

Za pridobivanje mesa kunci holandske pasme niso tolikega pomena, ker so premajhni. Njih teža znaša komaj 2–3 kg. Akoravno zelo počasi rastejo, so vendar s šestim mesecem doraščeni. Takrat se lahko začno tudi pitati; njih meso je sicer res izborno. Njih ušesa so 12 cm dolga in pokonci stojéča. Ti kunci so prav žive in ljubke živalice.

Njih največa vrednost leži v pravem pobarvanju. Na njih nahajamo vedno le dve barvi. Ena je popolnoma bela, druga obsega pa vse živalske barve. Slednja je navadno črna ali siva, vendar tudi druge barve niso redke. — Prednji del telesa je večinoma bel, zadnji teman. Na glavi je ta kunec temno pobarvan; na licaх okoli očes v podobi jajca in obe ti krpi se zlivata med ušesi, ki so istotako temne barve. Čelo med obema jajčastima podobama je popolnoma belo in ravno tako tudi gobček. 2–3 cm za prednjima nogama se ločite obe barvi

*) Na željo izraženo od nekaterih kuncerejcev, bomo nadaljevali s tem člankom odslej naprej.

prav strogo; zadnji nogi ste proti koncu 3—5 cm beli. Tudi na trebuhu se zamoreta dobro ločiti obe prej omenjeni barvi.

Pogreški barve so razven različne velikosti obeh krp na licu tudi: bela lisa med krpama, bela uhlja, zlomljena črta okoli pasu, popolnoma beli oziroma temni zadnji nogi, previtel zadnji del telesa in bel trebuh.

Pri tej pasmi, ki zahteva toraj veliko pozornost v barvi, je vsaj ta udobnost, da se že takoj po skotitvi loči in se lahko napačno barvani odstranijo.

Ker ima ta pasma mnogo zmožnosti podedovanja, povzroči to pogosto precej neljuba razočaranja. Stariši so lahko popolnoma pravilno barvani, vendar ni med mladiči nikake pravilnosti. Ravnotako ni izključeno, da bi nepravilno barvani stariši ne vzgojili pravih mladičev, kar se pa le redkokedaj zgodi. Njih pradedje so bili pravilno in nepravilno barvani, kar tiči še sedaj temu plemenu v krvi.

Pomniti je pa tudi, da naj se ne družijo plemenjaki enakih barv. Bela barva je v vsakem slučaju obema skupna; le v temu je razlika možna; vendar naj ima samec temnejšo barvo, ker ta navadno odloči barvanje mladičev. — Vpeljava tuje krvi ni tej pasmi toli potrebna. Zadostuje vsaka štiri leta.

Ker hočejo trgovci nevedne kupce pogostokrat prevarati, naj se vsak o tem poprej dobro pouči. — Novo dovedene živali naj se poprej poskusi, da mu ne skaze barve vseh živali.

Poljski kunec.

To nežno živalico so vzgojili Angleži in holandskih kunccev. Poljski kunec je pravzaprav Albinec. — Albince imenujemo kunce, ki imajo rdeče oči in so bele barve. — Tako je tudi pri poljskem kuncu. Albince holandskega plemena so redili v sorodstvu in tako znatno zmanjšali težo. Kar so jim pa vzeli na velikosti, so jim pa podelili na kožuhovini. Kožuhovina tega kunca je blizu iste vrednosti, kakor hermelinova, zato ga tudi često imenujejo „Hermelinca“.

Ušesa ima komaj 7—8 cm dolga in skupaj pokoncu stoječa. Ker so ti kunci mnogo manjši od drugih, zahtevajo seveda tudi manjši prostor. Samice so dobre matere in imajo redkokedaj več nego šest mladičev.

Kadar se njih velikost znatno poveča, je to znamenje nečiste krvi, kajti mešano je tedaj to pleme z nemškim plemenom.

(Sledi še.)

GOSPODARŠKE DROBTINICE.

Za napravo slivovke ali češpljevca se uporablja navadna češplja. Če se hoče dobiti okusna slivovka, uporabiti se morajo za to prav zrele češplje in izpuliti se jim morajo peclji, preden se zmečkajo. Ko so se peclji izpulili, naj se zmečkajo češplje s kakšnim lesenim drogom in prelije zdrozgalica v kak pokončno postavljen sod, kateremu se je poprej izdrlo dno. Kolikor več koščic razbiješ med mastenjem, tolikanj močnejši okus po jedercih bo imel dobljeni češpljevec. Ako ti ta okus ni všeč, pusti koščice cele. Ko si sod z zdrozgalico napolnil, pokrij ga s kakim pokrovom, zamaži vse odprtine in razpoke prav dobro z ilovico, da ne bo mogel zrak do zdrozgalice. Češpljeva zdrozgalica vre počasi in včasih konča vreti šele proti koncu spomladi; to pa nima nikakih slabih posledic za okus češpljevca ali slivovke. Ko zdrozgalica popolnoma povre, skuhaj žganje čimprej iz nje, sicer dobiš, če s tem odlašaš, bolj trpko slivovko.

Da krava lažje stori ali se oteleti, priporočajo nekateri, naj se ji daje skozi kake tri tedne, preden ima storiti, z močnato krmno vred po nekoliko pesti kuhanega lanenega semena. Razen tega, da laneno seme porod olajša, pospešuje obenem tudi mlečnost, zato se priporoča, naj se poklada breji živini že vsled tega, da bo imela več mleka.

Vkuha lanenega semena koristi šestokrat pri raznih živalskih boleznih tako n. pr. pri živini, ki je zabasana ali zaprta, ali pa če ima kakšno vnetje. Ako se krava po porodu ne more otresti, zadostuje, ako se ji da vsak dan trikrat po 1 l vkuhe lanenega semena, in otresti se v kratkem. Če se poklada živini vkuha lanenega semena, zaostane posteljca redko kedaj.

Peteršilj in pasji peteršilj. V peteršiljevih setvah se prikaže včasih prav strupena rastlina, katera provzroči pri človeku lahko smrt, ako jo zaužije; ta rastlina ali zelišče se zove pasji peteršilj (*Aethusa Cynapium*). Od navadnega peteršilja pa se razlikuje v tem le: Peteršilj je dvoletna rastlina ter napravi prvo leto samo listje, a šele v drugem letu napravi trivoglato semensko steblo, pasji peteršilj pa napravi že v prvem letu okroglo steblo, katero je z neko višnjelkasto moko pokrito. Ako zapaziš toraj v peteršiljevi setvi rastline, ki gredo že prvo leto v seme, si lahko gotov, da je to pasji peteršilj, zato ga kar izpuli in

zavrzi. Peteršiljevo listje je svetlo in široko ter prijetno diši. Listi pasjega peteršilja so bolj temne barve, na spodnji strani so močno svetli in če jih med prsti zmečkaš, dado od sebe zopern duh, enak česnovemu. Na listih pasjega peteršilja, ki delajo kobulo zapaziš tri dolge, na eno stran navzdol viseče pokrivalne lističe, katerih ne najdeš pri nobeni drugi kobulnici. Vzlic tem razlikam med enim in drugim, se en peteršilj z drugim pogostoma zamenja, zato se priporoča, posebno onemu, ki ne zna dobro razločevati strupenega peteršilja od pravega, naj seje rajši kravžasti peteršilj, ker tega ni mogoče zamenjati s pasjim peteršiljem.

Da se pokončajo gosenice kapusovega belina, priporočajo nekateri, naj se uporabi v to svrhu apnena voda. Takšna voda se dobi, ako se sveže živo apno ugasi z večjo množino vode, tako da postane iz gašenega apna belež. Ta belež naj se pusti nekoliko dni na miru in ko se belež poleže, naj se voda, ki je ostala nad poleženim apnom, porabi za škropljenje kapusa in vrzot. Ta voda ne škoduje zeljnatim rastlinam prav nič, umori pa hitro in prav gotovo vse gosenice.

Ako je kdo drevesno deblo z vozom odrgnil, naj se rana takoj z nožem lepo obreže in pogladi, nato naj se napravi zmes iz ilovice, govejeka in iz ječmenovih resin, namaže s to zmesjo rano in s cunjno obda ali ovije ter trdno zaveže. Po takem ravnanju se rana v kratkem zaceli.

Za prerezovanje živih mej ali plotov iz belega trna, tuje, tise, drena, gabra i. t. d. je mesec juli najbolj pripraven.

Okuliranje ali cepljenje vrtnic na oko naj se opravlja v tem letnem času le, ko je oblačno. Da bodo podlage dovolj muževne, naj se 8 dni pred cepljenjem vsak dan prav dobro zalijejo. Cepiči naj se vzamejo le z zdravih, čvrsto rastočih vrtnic in sicer takih, ki so že cvetele. Najboljši popki za okuliranje so oni iz srednjega dela poganjkov. Kakor hitro so se cepiči nabrali, naj se listi tako odstrižejo, da ostanejo na poganjkih samo listni peclji. Za povezovanje okulacij naj se rabi rafija ali japonsko ličje.

Saje izvrstno gnojilo. Ako hočeš uporabiti saje za gnojenje, raztopi jih na vodi, kajti če uporabiš suhe saje za gnojenje, zgube na gnojilni vrednosti, posebno pa zveši iz njih mnogo amonijaka. To pa preprečiš, ako jih raztopiš na vodi,

kajti le raztopljene saje posrkajo korenine prav lahko. Sicer se saje ne tope lahko v vodi, vendar pa jih prav lahko raztopiš če jih vržeš v vodo, kateri si dodal nekoliko sode in to raztopino potem še nadalje stanjšaš z vodo. Pazi pa, da ne bo raztopina premočna. Na 20 litrov vode zadostuje 1 kg saj.

Prvo podkovanje žrebet. Skušaj, da privadiš žrebe že v mladosti, da se bo pustilo prijeti za nogo; najprvo gladi ga po nogi z roko in nato skušaj mu jo polagoma vzdigniti. Početkoma privzdigni nogo le malo in polagoma dviguj jo vedno bolj visoko, dokler jo ne privzdigneš tako visoko, kakor treba vzdigniti jo pri podkovanju. Posebno če žrebetu kopita večkrat snažiš in pri tem potolčeš po podplatih, privadiš ga na podkovanje. Ko ga hočeš dati podkovati, ne privzdigni mu nog previsoko, kar stori rad držač, ki je visok, da lažje nogo drži. Če je držač visok, vrže ga konj kmalu od sebe. Nikakor mu pa tudi ne vleci nog na zunaj, kajti pri tem zgubi žival ravnotežje in je prisiljena potem, da se s silo iztrže iz rok. Tudi ne drži nog predolgo kviško, ker žival postane nepotrpežljiva in nemirna. Pusti nogo večkrat iz rok ali pa ravnaj tako, da kovač kopita najprvo po vrsti obreže in šele potem drugo za drugim podkuje. Nikar ne tolci živali in ne kriči nad njo; s tem jo lahko tako pokvariš, da se ne bo pustila zlepa podkovati.

Apno iz plinarnic pripraviš lahko tako, da ne bo rastlinam prav nič škodovalo in ga nato lahko uporabiš za gnojenje. Ko ga pripelješ domu, razširi ga in pomešaj z zemljo. Potem spravi ga na kup in primešaj ruševja, blata iz jarkov, cestnega blata, hlevskega gnoja, plevela in rastlinskih odpadkov ter pokrij kup z zemljo. Osem dni pozneje prekopaj in prevrzi kup in ponavljaj to skozi 6—8 mesecev vsake štiri ali pet tednov. Ko si kup tako večkrat obdelal, spelješ ta gnoj lahko brez vse skrbi na njivo.

Na kakšen priprost način se da hlev razkužiti. Imamo sicer različna sredstva za razkuževanje, omeniti hočem pa tu takšno, kakršno dobi kmetovalec za par novcev povsod, in to je žveplo.

Živinski hlevi bi se morali vsaj štirikrat v letu razkužiti z žveplom. Ravnati pa je tako-le: Zaženi živino iz hleva; v sredo hleva postavi staro kozico in deni v njo nekoliko smolnatih trščic a na nje kose žvepla. Za kubični meter prostora zadostuje

3—5 gramov žvepla; $\frac{1}{4}$ kg zadošča za večji hlev. Smolnate trščice prižgi, okna in vrata dobro zapri in pri tem pazi, da ni blizu gorečega žvepla nič vnetljivega.

Čez 3 ali 4 ure hlev odpri, odpri na stežaj vsa vrata in okna in pusti dve uri odprto, da se hlev prezrači. Nato zaženi živino zopet v hlev. Na ta način obvaruješ svojo živino marsikatero bolezní, ki bi se lahko izcimila.

O veliki vročini se rade pojavijo različne bolezni pri živini, zato ne sme opustiti umen kmetovalec nobene prilike, da bi ne razkužil hlevov in prostorov, v katerih hrani mleko in sir. Opozarjamo torej naše čitatelje na današnji inserat tvrdke Franz Wilhelm et Comp. Dunaj, katera priporoča nabavo znanega razkuževalnega sredstva „Rohlysoform“. Previden kmetovalec izda rad nekaj kron za to, da hleve razkuži; kajti pravo štedenje obstoja le v tem, da se vse potrebno ukrene kaj zamore ohraniti živino zdravo.

POROČILA.

Hranilnica in posojilnica v Velikih Žabljah bo imela dne 30. julija t. l. ob pol eni popoldne redni občni zbor v občinski pisarnici s sledečim vzporedom: 1. Potrjenje računskega sklepa za leto 1910, 2. Poročilo o poslovanju, 3. Volitev načelstva in nadzorstva in 4. Slučajnosti.

